

Дадзеныя й выснавы

(Заканчэнны з 2-ой балоны)

Савецкім Саюзе. Найвыдатнейшыя беларускія інтелектуалісты, якія былі цесарскія на звязаныя зь бедна сялянскай ма- заместа «пазбавіца» двух пастаў, са- вецкі ўрад спрабаваў накіраваць на «правільны шлях» іхную паэтычную (неіснаванье буржуазіі) беларускага на- творчасць ды выкарысташа іх для ка- роду. Беларускія нацыяналісты, ці муністычнае прапаганды. Купала і Ко- «нацдэмі» (нацыянальна-дэмакраты), якіх лас былі частымі аб'ектамі крытыкі, афіцыяльна называлі, мелі глыбокое пёўных момантах яны былі ў «нялас- пра-заходнія й антырасейскія настады», але яны ніколі не зынілі, як гэта было з шматлікімі выдатнымі пісьмен- леніне. Яны навет не любілі самога на- зому «Беларусь», які, у іхных вачох, да- градаваў іх да нейкай катэгорыі «ру- скіх». У дваццатых гадох яны трымалі думкі, што Беларусаў трэба зваць лоб роўназначна з банкроцтвам савецкіх пісьменнікаў. Пэнтранты ўрый быў су- крае палітыкі ў галіне культуры БССР, Крывічамі... Пэнтранты ўрый быў су- праць гэтага... Аднак-жа беларуская інтэлігентыя намагалася культиваваць народ, Беларусамі ідэяльгію, згодна якое між Беларусамі. Расейшамі на было ніякага блізкага сва- ўнітства...»

Далей аўтар апісвае наступ камунізму на беларускіх нацыянальных сілі ў трохціцтвых гадох, разгром гэтых сілаў, чысткі ў камуністычнай партыі Беларусі ды русыфікацыю ўсюго беларускага.

Перахадзыя далей да Купалаў і Коласаў, аўтар выдзяляе асобы падраздзел, якому дадзеныя загаловак: «Колас і Купала — два беларускія правадыры». З гэтага падраздзелу мы хочам побунацься на падаць колькі абзацаў, каб паказаць нашым чытачам, як расцэнываюць чужынцамі нашыя два найбольшыя паэты.

«Гісторыя змагання між Крамлём і беларускім нацыяналізмам уключае ў афіцыяльных савецкіх пісьменнікаў: Які Купала (1882-1942) і Якуба Коласа, якіх савецкі размежаваў у лягер «праletарскіх революцый». Яны абодва належалі да беларускага нацыянальнага руху, які группаваўся вакол штодзённіка «Наша Ніва» (у запраўдніцце «Наша Ніва» была наўсякдзе публікацыйя, якая дамагалася аўтаноміі Кастрычніцкай революцыі першай тыднёвікам — А. Г.), што быў задоўга нацыяналізму, таксама як і нацыяналізму іншых паняволеных Расейі нароў, якія ўзялі ў сілкі «Савецкага Саюзу».

«Купала і Колас адчувалі цяжкасць, каб перамагчы свае „буржуазныя прадрассудкі“! У глыбіні сэрца яны заставаліся нацыяналістамі, паміма ўсіх намаганняў стацца «добраімі савецкімі грамадзянамі». У вадным сваім творы Купала прызнаеца, што ён нізводзіўся на падаць колькі падраздзеліў савецкімі пісьменнікамі, якіх дамагалася аўтаноміі Кастрычніцкай революцыі першай тыднёвікам — А. Г., што быў задоўга нацыяналізму, таксама як і нацыяналізму іншых паняволеных Расейі нароў, якія ўзялі ў сілкі «Савецкага Саюзу».

Мне бацькаўшчынай цэлы съвет, Ад родных ніу я авдварнуўся... Адно... на збыў яшчэ ўсіх бед: Мне съянца сны ад Беларусі!

„Роля, якую йгралі Колас і Купала ў прайдзе, што ўзаканчэнні аўтар заславаў на сілкі СССР. Ніводзін беларускі бальшавік ніколі не дабіўся ролі правадыра Беларусаў, гэтая роля правадыра-

А часам з гары зъбягае пара таксама белых коняў. Яны на- гтулькі вялізарныя, што ад іхніх падковаў дрыжаць і Магіла Буды і Галубец ды пачынаюць хвалівацца бліжайшыя вазёры Лосьвіда і Дубакрай.

Усё-ж бадай мітычнай атаманы Магіла, Машэка і Гвозд, якіх нам пялят маткі яшчэ ў калыханках, бліжэй да падстаўніцы Магілевы, чым створаная яшчэ Крыжакамі і апіваная прыбалтыцкімі Немцамі. Разалі да паўстання замку Розітэн, як перайменавалі гэтыя захопнікі нашу Рэжыцу. Латышы, ідуць, наўсякдзе піследам, зінчылі Рэжыцу на Рэзэнкі. Гэты назоў таксама чужы, штучны і незразумелы для Беларусаў, што адвею і дагэтуль складаюць большасць насельніцтва і ў Рэжыцы і ў ўніверсітэцкіх вёсках. Між тым ранейшы назоў Рэжыцы, на месцы старога гарадзішча якое Немцы пабудавалі замак Розітэн — Рэзіца, а яшчэ больш даўны — Рэзіца. Прыйгадаўшы з нашаі гісторыі і «Трубіцкую Разыню» ў Месці- слайлі, прыгадаўшы таксама калісці Радніцкую, а пасля 1611 г. Разынскую вуліцу ў Смаленску, можна зрабіць толькі адзін выснаў, што назоў Рэжыцы паходзіць ад бязлітасных бітваў вакол яе Славінскіх Немцамі. Аднак і тады, калі горад называўся Розітэн, як і ціпер, калі ён называецца Рэзэнко, яшчэ празь яго рэчка з гісторычна аздаведным яму назоў — Рэжыца.

Не заўсёды народнае паданыне супадае з гісторычнай праходдзіц. Аднак яшчэ больш адхідзяць ад яе падаводныя сілкі магнату. Доказам і першага і другога зъяўляюцца на зоўкі Дукоры на Ігуменшчыне і вёскі Басолі, што на рацэ Вобши ў Вокаўскім Лесе. Паводле гензялягічнага драва магнату Ашторпаў, яны самыя паходдзяць ад швэдзкіх каралёў, а іхнюю рэзідэнцыю — Дукоры ніколі не належыла да Рыму, затое вядома, што спачатку яна мянаваўся Дукора (ад лац. дих — князь) і зъяўлялася асабістай маёмастцю карала Польшчы, вялікага князя Літвы. Потым Дукора, як той паўгрош каронны, пачала пераходзіць з рук у руки і нарэшце гаспадаром яе стаўся Францішак Ашторп — сын жаўнеру дээрэтыра з швэдзкай арміі Карла XII. Жадаючы зачыніць ўсіх тытуляваных магнату сваім жыццём, Ашторпы пабудавалі тут вялізарны палац, пры якім меліся добрая, слічная на ўсю Польшчу архітэктара і цырк, прычым і музыкі і цыркакі складаліся вылучна з прыгоннікаў. Німа таго нічога дзіўнага, што Лівон Ашторп навет патрапіў у мастацкую літаратуру. Калі ў 1851 г. ён ехаў з Менску ў Дукору, дык моў праз Сысліч калія вёскі Пяскі на вытрымаў цяжару ягонае карэты, якую цягнула дзесяць коняў, і пра- валіўся. Больш чым напалову мэталёвай картаці адразу пашыла на дно, а зъю і Ашторпу. Ягоная пагібель знайшла адпаведны адбітак у фігурамі тагачаснага польскага паэты Ігната Легатоўчы, якое ўльми пераклад наступны:

«Сысліч Ашторпа ў Дукоры зробіць зъмену значную: Паны піснікінцы, мужыкі есьці пачнуць».

Беларускія творы на мовах народаў съвету

Мастацкая літаратура, будучы ў Савецкім Саюзе. Найвыдатнейшыя беларускія інтелектуалісты, якія былі цесарскія на звязаныя зь бедна сялянскай ма- заместа «пазбавіца» двух пастаў, са- вецкі ўрад спрабаваў накіраваць на «правільны шлях» іхную паэтычную (неіснаванье буржуазіі) беларускага на- роду. Беларускія нацыяналісты, ці муністычнае прапаганды. Купала і Ко- «нацдэмі» (нацыянальна-дэмакраты), якіх лас былі частымі аб'ектамі крытыкі, афіцыяльна называлі, мелі глыбокое пёўных момантах яны былі ў «нялас- пра-заходнія й антырасейскія настады», але яны ніколі не зынілі, як гэта было з шматлікімі выдатнымі пісьмен- леніне. Яны навет не любілі самога на- зому «Беларусь», які, у іхных вачох, да- градаваў іх да нейкай катэгорыі «ру- скіх». У дваццатых гадох яны трымалі думкі, што Беларусаў трэба зваць лоб роўназначна з банкроцтвам савецкіх пісьменнікаў. Пэнтранты ўрый быў су- крае палітыкі ў галіне культуры БССР, Крывічамі... Пэнтранты ўрый быў су- праць гэтага... Аднак-жа беларусская інтэлігентыя намагалася культиваваць народ, Беларусамі ідэяльгію, згодна якое між Беларусамі. Расейшамі на было ніякага блізкага сва- ўнітства...»

На гэтых мовах выдавалася аповесьць Я. Брылія «У Забалоць днесь».

Т. Хадкевіч на нямецкай,польскай і чэскай мовах. На гэтых мовах выдава-

на аповесьць Т. Хадкевіча «Вясыння».

I. Шамякін на польскай і баўгарскай мовах. У Варшаве й Софіі выдаваліся анталёгіі дыкіх выданьняў.

A. Кулачоўскі на вугорскай мове. Выдавацца Карабіскага таварыства вугорскіх пісьменнікаў асабнымі кнігамі ў Кітаі, Паў-

ходзілі асабнымі кнігамі ў Кітаі, Паў-

румыні, Вугоршчыне, Польшчы, Чэхаславакіі і Баўгарыі.

M. Пасыльядовіч на нямецкай мове. У Польшчы выйшаў раман Стаковіча «Пад мірам небам».

P. Кавалёў на кітайскай мове. У Шанхай выдавацца «Цзоця» выпусціла книгу Кавалёва «Андрэйка».

Пералік гэтыя далёка ня поўны. Так-

сама многа перакладаў з беларускай мовы друкавалася ў розных зборніках,

анталёгіях дыкіх выданьняў.

Траўпа аднак адцімі, што бальшыня

перакладзеных твораў мае моцна або

выключна камуністычна - прапагандовы

характар, што абнікае, калі на зусім

касусе, іхны мастацкі бок, а гэтым самым

стварае далёка хвалішывае ўяўленыне

аб якасцях беларускай літаратуры, якая

тымчасам мае шмат твораў годных ува-

гі перакладнікаў і замежных чытачоў.

(Дадзены паводле «Літаратуры і Ма-

стадства» з 15. I. 55)

C. Я.

Не шануима русыфікацыі!

у 1933 годзе маскоўская камуністыя Году). Калі ўжо давялося (з гаворкі вы-

шылі!) сказаць пра гэтыя абрэзкі, траба

зьяўліцца ў баўгарскай мове. На зъянілі практичную граматку й пра-

шылі! сказаць пра гэтыя абрэзкі, траба

зьяўліцца ў баўгарскай мове, русыфіковуючы іх.

Дадзены аўтар, што вершы ў іх найчасціцей

зъмены ня прынялі. Але вось некаторыя

зъмены ня зъменылі. Надрукаваны на звершах, правярае іх.

Над

